

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
Siyasi Partilere Hazine Yardımı	3
Siyasi Partilere Uygulanacak Müeyyideler	7
Siyasetin Finansmanı'nın Şeffaflaşması	10
Seçim Barajı	11
Milli Bakiye Ve Tercihli Oy Sistemi	14
Fiktif Siyasi Partiler	16
Seçimlerde Propaganda Faaliyetleri	17
Siyasi Partiler Yasası'nın 36. Madde Düzenlemesi	20
7062 Sayılı YSK Kuruluş Kanunu Düzenlemesi	22
Siyasi Partilerin Teşkilat Sicilleri	24
YSK'da Siyasi Partilerin Temsili	25
Diğer Öneriler	26
Diğer Maddi Hata Düzeltmeleri	28
Genel Değerlendirme	29

GİRİŞ

Korona pandemisi sonrasında siyasetin gündemi yeniden ısınmaya, yaşanan iç ve dış gelişmeler kapsamında ortaya çıkan muhalefet yapılanmaları ve dolayısıyla da beraberinde erken seçim öngörülerini ortaya çıkmaya başlamıştır.

Tarihsel sürece baktığımızda ise her “seçim” öngörüsü, beraberinde Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasaları üzerinde yeniliklerin yapılması tartışmalarını da alevlendirmiştir.

Her ne kadar son bir yıl içinde siyasi hayatımıza 13 parti katılmış ise de, özellikle iktidar partisi bünyesinden ayrılarak oluşturulan iki partinin, mevcut dengeleri değiştirebileceğine ilişkin beklentiler, Cumhur İttifakı cephesinde *“Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasalarında yapılabilecek hangi değişikliklerle bu yeni partiler engellenebilir?”*, Millet İttifakı cephesinde ise *“Mevcut yasalar nasıl kullanılır da bu partilerin seçimlere katılabilmesi sağlanır?”* sorularına yanıt arayışını yoğunlaştırmıştır.

Oysa, siyasi partilerin kuruluş gayesi ve var oluş gerekçesi Türkiye Cumhuriyeti Devletinin vatani ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak **“ebediyen payidar kalması”** önceliğinde, halkın huzuru, mutluluğu, refahı ve güvenli geleceğinin kurgulanmasıdır.

Bu gerekçelerin devamlılığı ise, kuruluşundan itibaren tavizsiz korunan **“demokratik, lâik, sosyal hukuk devleti”** anlayışının sadece ve sadece demokrasi ile sağlanabileceği tartışmadan varestedir. Kısa süreli, dar kapsamlı ve toplumsal

ölçekte küçük bir zümreye refah sağlayacak yasal alt yapıların varlığı halkın geneline değil, her dönem el değiştiren o zümrelerin yararına sonuçlar doğurmaktadır. Bu durum da kabul edilmelidir ki, öncelikle uluslararası evrensel insan haklarına ve özelde vicdani ahlâka aykırıdır.

O halde yapılması gereken ilk ve öncelikli husus, anılan yasaların her iktidara gelen tarafından değiştirilemeyecek şekilde **hakka, hakkaniyete, beşeri ve ilâhî adalete** uygun biçimde ve bundan sonra yapılacak herhangi bir yönetim seçiminde yeni arayışlar zeminine haklı gerekçe bırakmayacak nitelikte yeniden düzenlenmesidir.

Demokratik Sol Parti olarak, 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan Halk Oylaması ile değiştirilen Anayasa maddeleri için “Uyum Yasaları” konusunu işaret eden geçici 21/B maddesi kapsamında değişiklik önerilerimizi siyasi mekanizmalar ve kamuoyu ile paylaşmıştık. Ancak gelinen süreç, değişikliklerin, beklentilere tam olarak karşılık veremediği ve günü kurtarmaya dönük düzenlemeler şeklinde kaldığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu yüzden konu aynı kaygılarla tartışılır olmuştur.

Nisan-2018 itibariyle hazırlayıp muhataplarıyla paylaştığımız çalışmada da belirttiğimiz gibi *“Türkiye'deki gelişmeler temelde siyasi partilerin yaşamasını zorlaştırmaktadır.”* Bunun doğal sonucu olarak demokratik yaşamın gelişmesini ve muasır medeniyetler seviyesini hedef alan toplumsal gelişmelerin kalmaktadır. Bütün bu kaygılar sebebiyle kamuoyu gündeminde yeniden tartışmaya açılan konularda Demokratik

Sol Parti'nin görüş ve önerilerini devletin ve halkın çıkarları doğrultusunda yeniden paylaşma zarureti doğmuştur.

Görüş ve önerilerimiz, Cumhurbaşkanlığı, TBMM Başkanlığı, seçimlere katılma yeterliliğindeki Siyasi Partiler, Sivil Toplum Kuruluşları, Sendikalar, Meslek Odaları, Basın Kuruluşlarımızla ve dolayısıyla kamuoyu ile paylaşılacaktır.

SIYASİ PARTİLERE HAZİNE YARDIMI

Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Siyasi partilere devlet, yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapar. Partilere yapılacak yardımın, alacakları üye aidatının ve bağışların tabi olduğu esaslar kanunla düzenlenir. (T.C. Anayasası Madde: 68)

Anayasa, siyasi partilere yapılan mali yardımların devlet hazinesinden, başka bir deyişle, kamunun kaynaklarından yapıldığını gözeterek; siyasi partilerin harcamalarını, diğer derneklerden ayrı olarak Anayasa Mahkemesi'nin denetimine tabi tutmuştur. Anayasa Mahkemesince siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunda gösterilir. Anayasa Mahkemesi, bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştay'dan yardım sağlar. Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir. (T.C. Anayasası madde: 69)

Siyasi partilerin mali denetimi görevinin Anayasa Mahkemesi'ne verilmiş olmasının mantığı, siyasetin mali denetiminin bağımsız bir yargı organına bırakılmasının yanında;

siyasi partilerin kaynaklarının ağırlıklı olarak bağış ve aidata değil, kamunun bütçesinden verilen mali yardımlara dayandığının kabul edilmesidir.

Nitekim 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 66. maddesiyle, istisna dışındaki tüzel ve gerçek kişilerin yıllık bağış miktarı sınırlandırılmıştır. Bir kişinin yapabileceği azami bağış tutarı (*yasada yazıldığı şekliyle 2 milyar Türk Lirası*) sadece 2.000.- TL' dir. İşçinin, memurun ve emeğiyle geçinen kesimin bu azami tutar kadar dahi bağış yapması imkânsızken, bu miktarda yapılan bağışlarla da Türkiye çapında etkili siyaset yapılabilmesi düşünülemez.

Özetlemek gerekirse; Anayasa ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, siyasi partilerin ana gelirlerinin devlet yardımı olduğu üzerinde kurulmuş ve mali denetimin de Anayasa Mahkemesi tarafından yapılmasına hükmedilmiştir. Böylece, demokratik hayatın en önde gelen unsurlarından olan siyasi partilerin; geniş halk kesimlerinin elinden alınarak, mali güçleri fazla olan kişilerin eline geçmesi ve bu yöndeki yolsuz ekonominin baş göstermesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Zira, mali gücü olmayan partiler, şeffaf olmayan finans kaynaklarıyla ve halktan kopuk sermaye sahiplerine muhtaç olmak zorunda kalabileceklerdir. Bu durum, siyasi partilerin kendilerinden öte, demokrasiye zarar verecektir.

Anayasal kurgu tüm partilerin devlet yardımı alması üzerine kurulmuşken, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun Ek-1. Maddesi bazı siyasi partilerin seçim yardımı almasının önüne geçmiştir. Buna göre, yapılan son genel seçimde % 3

oy oranına ulaşamayan partilere hazine yardımı yapılmayacaktır.

Siyasi partilere yapılacak devlet yardımının, her yıl hazine bütçesinden ödenmek üzere, o yılki genel bütçe gelirlerinin beşbinde ikisi oranında yapılacağı düzenlenmiştir. Bu yardım, siyasi partilerin son seçimde aldıkları oy sayılarına göre oranlanarak dağıtılacaktır. Seçim yardımı Bir Milyon Türk Lirasından az olamayacaktır.

Ancak genel seçimlerin yapılacağı yıllarda devlet yardımları, seçim yardımı mahiyetini alacak ve farklı miktarda ödeme yapılacaktır. Genel Seçim yapıldığı yıllarda devlet yardımı, normal bir yılın üç katı olarak; Mahalli İdareler Genel Seçimi yapıldığı yıllarda da iki katı olarak ödenecektir. Bu ödemeler, Yüksek Seçim Kurulu'nun Seçim Takvimini ilânından sonra 10 gün içinde gerçekleştirilecektir.

Seçime katılan siyasi partilerin bazılarında devlet yardımı yapılması, bazılarında ise yapılmaması **haksızlıktır**. Bu durum doğal olarak siyasetin finansmanını tartışmaya açmaktadır. Zira bazı partilerin devlet yardımından yararlanamaması sebebiyle ekonomisi güçlü kesimlere direnememesi ve halk için değil de, belli başlı sermayedarlar için siyaset yapması tehlikesi baş gösterebilecektir. Bu haksızlık, hukuka aykırı olmasının yanında, demokrasiyi de tehdit etmektedir. Mali bakımdan bağımsız olmayan bir yapının, siyasi bakımdan bağımsız olması da beklenemez. Konunun daha iyi anlaşılması için şu örnekleme yapılması da uygun olacaktır:

Gerek Genel Seçimler gerekse de Mahalli İdareler Seçimleri bir **maraton koşusuna** benzemektedirler. “Maraton koşucusu” olan siyasi partiler yarışa aynı çizgiden başlamalıdır. Bazı siyasi partilerin (*maraton koşucularının*) çizginin birkaç adım önünden başlaması, diğer partilerin ise çizgiden koşuya başlamak zorunda kalması haksızlıktır. Bu durum, yarışa da gölge düşürecektir.

Seçime katılma yeterliliğinde olan partiler, en son seçimde almış oldukları oy oranına göre, her yıl genel bütçe gelirinin beşbinde ikisi oranındaki yardımı oy oranları nispetinde paylaşmalıdırlar. Seçime katılma yeterliliği olmayan ya da yeterliliğini kaybetmiş partiler, bu yeterliliği kaybetmelerinden itibaren mevcut durum değişene kadar hazine yardımı almamalı ve en az yardım alan partinin aldığı miktar, o seneki brüt asgari ücret tutarının **700 katından** daha az olmamalıdır. Genel Seçim veya Mahalli İdareler Genel Seçimi'nin yapıldığı yıllarda verilen “Seçim Yardımı” ise, daha önceki seçimlere bakılmaksızın **tüm partilere eşit olarak** paylaşılmalıdır.

SONUÇ :

Unutulmamalıdır ki, mali özgürlük olmadan siyasi özgürlük de olmaz. Elbette nihai hedef, siyasetin finansmanını tümünden şeffaflığını sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması olmalıdır. Ancak bu aşamada, demokrasiyi korumak ve siyasi partileri toplumun tümünün haklarını savunabilecek yapılar haline getirmek ilk adım olacaktır. Bunun için de, tüm partilerin seçim yarışına aynı çizgiden başlaması bir ön şarttır.

SİYASİ PARTİLERE UYGULANACAK MÜEYYİDELER

Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Ancak siyasi partilerin Tüzük ve Programları ile eylemleri devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz, sınıf ve zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez. *(Anayasa Madde:68)* Bu ilkelere aykırılık halinde temelli kapatma kararı verilir. Anayasa Mahkemesi, temelli kapatma kararı yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre, ilgili siyasi partinin devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.*(Anayasa Madde:69)*

Anayasa Mahkemesi'ne, temelli kapatma yerine devlet yardımından yoksun bırakma seçeneğinin tanındığı değişiklik **2001 yılında Demokratik Sol Parti'nin** öncülüğündeki TBMM tarafından kabul edilmiştir. Bu öncü ve demokratik değişiklik sayesinde, 2008 yılında iktidar partisi olan Adalet ve Kalkınma Partisi, açılan kapatma davasında lâiklik karşıtı eylemlerin odağı olduğunun tespit edilmiş olmasına rağmen kapatılmamış ve yalnızca **hazine yardımından yoksun bırakılması yaptırımı** uygulanmıştır. İktidar partisinin dahi kapatılmasının söz konusu olabileceği “temelli kapatma” düzenlemesinin demokrasiye aykırılığı **2001 yılında Demokratik Sol Parti tarafından öngörülmüş** ve geleceğe yönelik demokratik değişimler o tarihte gerçekleştirilmiştir.

Gerçekten de bir siyasi partinin kapatılması, hangi görüşte olduğuna bakmaksızın demokrasiye inanmış tüm yurttaşları yaralayacak bir uygulamadır. Ancak demokratik rejimin, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve en temelinde demokrasiye aykırı davranışlara müsaade etmesi ve bu “özgürlük” alanı içinde demokrasinin bizzat kendisinin bertaraf edilmesine müsaade etmesi mümkün değildir. Bu ayrıma geldiği noktada, özgürlükçü demokrasi, mücadeleciler tarafından gösterilecek ve demokrasiyi kaldırmaya yönelik eylemlere demokrasi adına müsaade edilmeyecektir. Cumhuriyetin temel ilkelerine, vatanın ve milletin bütünlüğüne, demokrasiye ve diğer aykırı faaliyetlerin odağı haline gelen partilerin varlığı toplum vicdanını da yaralar. Bu nedendir ki, siyasi partilerin temelli kapatılması veyahut seçenek yaptırım olarak hazine yardımıyla yoksun bırakılması gibi mücadele yöntemleri benimsenmiştir. Bu mücadele yöntemlerini yadsımamakla birlikte, özgürlük alanının daraltılmasına dair uygulamaların olabildiğince azaltılması gerekmektedir.

Bu doğrultuda, yasal düzenlemede, siyasi partinin kapatılması kararının Anayasa Mahkemesince verilmesinin yoruma yer bırakmayacak şekilde son seçenek hale getirilmesi gerekmektedir. Bunun için Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. maddesinde, siyasi partileri kapatma sebebi olarak düzenlenen sebeplerden dolayı doğrudan kapatma kararı verileceğine dair düzenlemenin değiştirilmesi gerekmektedir.

Önerimiz; mevcut durumda temelli kapatma sebebi olarak sayılan ifadelerin korunmasıyla birlikte; bu sebepler-

den ötürü açılacak ilk davada temelli kapatma kararı verilmesi uygulamasına son verilmesidir. Temelli kapatma yerine, ilk açılan dava için, yalnızca devlet yardımından yoksun bırakma müeyyidesi yaptırım olarak uygulanmalıdır. Ancak devlet yardımından yoksun bırakılmasına dair ilk Anayasa Mahkemesi kararının kesinleşmesinden sonraki iki genel seçim dönemi içinde aynı sebeple dava açılması ve Anayasa Mahkemesi'nin açılan davayı haklı bulması halinde, bu sefer temelli kapatma kararı verilebilmelidir. Kaldı ki açılan ikinci davada da, Anayasa Mahkemesi'nin *(tıpkı mevcut durumdaki gibi)* kapatma yerine, yine devlet yardımından yoksun bırakma müeyyidesini uygulayabilmesi uygun olacaktır. Bu husus, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. Maddesinde yapılacak bir değişiklikle düzenlenebilecektir.

Siyasi partilerin ilk davada temelli kapatılmaması ve yalnızca devlet yardımından mahrum bırakılması ve ancak ikinci davada *(zorunluysa)* kapatılabilmesi, amaçlanan caydırıcılığa da hizmet edecektir. Mevcut durumda, bazı partilerin vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne, demokrasiye, laikliğe ve diğer sayılan yasak eylemlerin odağı olmasına rağmen, dava açmaya yetkili olanlar, “temelli kapatılma” müeyyidesinin demokrasiye aykırı olduğunu düşündüklerinden olsa gerek **dava açmakta mütereddit** davranabilmektedirler. Ancak ilk açılacak davada “temelli kapatma” yerine devlet yardımından yoksun bırakma müeyyidesinin uygulanmasının yasallaşması, uygulayıcıların, kanunun felsefesini pratiğe aktarmak için daha istekli olmasını sağlayacak ve toplum vicdanının da tatmin edilmesine hizmet edecektir.

SIYASETİN FİNANSMANI'NIN ŞEFFAFLAŞMASI

Mevcut durumda, siyasi partiler ve bu işin öznesi olan siyasetçiler, olabildiğince büyük paralarla siyaset yapmakta, kaynağı belli olmayan reklam faaliyetlerine girişmekte, maliyeti milyonlarca Türk Lirası tutacak mitingler yapmakta, geziler düzenlemekte ve diğer organizasyonlara girişmektedir.

Harcanan meblağlar, siyasi partilere yapılan devlet yardımlarıyla ya da adayların şahsi servetleriyle açıklanamayacak kadar büyük olabilmektedir. Bu kadar masraflı bir siyasi propaganda dönemi sonrasında devlet görevine gelen ya da görevde kalan siyasetçilerin, doğrudan harcadıkları ya da dolaylı olarak harcattıkları meblağları etik dışı yollarla halkın kesesine dokunacak şekilde geri almaları söz konusu olabilecektir. Bu durumun, ülkede yaşanması muhtemel yolsuzlukları tetikleyebileceği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu durum ülkemizin gündeminden bir türlü düşmeyen ekonomik yolsuzlukların, iş takiplerinin, ihale takiplerinin temelini oluşturmaktadır. Seçilinceye kadar yüksek miktarlarda para harcayan bir adayın, seçildikten sonra bu masraflarını karşılayabilmesi adına **sadece Milletvekili veya Belediye Başkanı maaşı ile yetinebileceği düşünülemez**. Bu nedenle siyasetin finansmanının şeffaf olması gerekir.

SONUÇ :

Siyasetin finansmanının şeffaf olması için, adayların seçim takvimi başlangıcından itibaren 15 gün içerisinde "Taslak Bütçelerini" İlçe Seçim Kurullarına, Mal Müdürlüklerine ya

da İl Defterdarlıklarına vermeleri, seçim bittikten ve sonuçlar açıklandıktan sonra 3 ay içerisinde “Kesin Hesap Bilançolarını” fiş ve faturaları ile birlikte adı geçen makamlara vermeleri zorunlu hale getirilmelidir. Bu hususların da hazırlanacak kanuni düzenlemeler kapsamına alınması, halkın siyaset için en çok şaibe kaynağını oluşturduğuna inanılan siyasetin finansmana şeffaflık kazandıracak ve hesap verilebilirlik sağlayacaktır. Siyasette harcanan paranın gelir-gider hesabının şeffaflaşması dürüst siyasetçilerin elini rahatlatacağı gibi, siyasetteki haksız rekabetin de önüne geçecektir.

SEÇİM BARAJI

Anayasa'nın 67. maddesine 1995 yılında 4121 sayılı Kanun' un 5. maddesiyle eklenen ek fıkraya göre, “..seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.” denmiştir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 2. maddesine göre, milletvekili sistemi tek derecelidir ve seçim nispi temsil sistemine göre yapılır. Aynı Kanun' un 33. maddesine göre, yapılan genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde geçerli oyların %10' unu geçmeyen partiler Milletvekili çıkaramayacaklardır. Ancak seçim ittifakı yapılması halinde, %10' luk barajın hesabı için, ittifak yapan siyasi partilerin oyların toplamı nazara alınacaktır. Buna göre, %10' luk barajı aşamayan bir parti, eğer toplam oyu %10' u geçen siyasi partilerin oluşturduğu bir ittifakın içinde değilse, milyonlarca oy olsa bile hiç milletvekili çıkaramayabilecektir.

Türkiye, Anayasa'nın bu ilkesel düzenlemesinin yapıldığı tarih itibariyle parlamenter sistem ile yönetilmekte ve hükümetin parlamentoda güvenoyu alması gerekmektedir. Çok çeşitli partilerin parlamentoda olması halinde herhangi bir hükümetin güvenoyu alabilmesinin zor olması gerekçe gösterilerek, temsilde adaletin yanında yönetimde istikrar ilkesi de Anayasal bir hüküm olarak benimsenmiştir.

Ancak 16 Nisan 2017 tarihinde referandumla yapılan Anayasa değişiklikleriyle, parlamenter sistem terk edilmiş ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adı verilen sistem getirilmiştir. Buna göre, Cumhurbaşkanı ve Parlamento üyeleri ayrı ayrı seçilmekte ve Cumhurbaşkanı'nın parlamentodan ayrıca güvenoyu almasına gerek bulunmamaktadır. Bakanlar da bizzat Cumhurbaşkanı kararıyla Parlamento dışından atanmaktadır. Başka bir deyişle, Bakanların oluşturulmasında bir nispi temsil sistemi benimsenmemiş, %50' den 1 fazla oy alarak seçilen Cumhurbaşkanı, Bakanları dilediği gibi atamakla yetkili kılınmıştır.

Yeni sistemin diğer yanları bir yana, bu sisteme dair yapılabilecek yegâne tespitlerden birisi, sistemin yönetimde istikrarı Cumhurbaşkanı'nın şahsında mutlak biçimde sağlamış olmasıdır. Dolayısıyla, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde, Parlamantonun öncelikli bir istikrar sağlayıcı görevi olmadığından, **Milletvekilliği seçimlerinde yönetimde istikrarın değil, temsilde adaletin sağlanması şarttır.**

Yürütmenin tamamen Türkiye Büyük Millet Meclisi dışına alındığı gözetildiğinde, TBMM'nin, yönetimde istikrar

ilkesine dair kayda değer bir misyonunun kaldığı söylenemez. **Bu kadar güçlü bir yürütme erkinin olduğu durumlarda da, yasama erkinin olabilecek en sesli yapıya sahip olması ve her görüşün yasama faaliyeti içinde söz söyleyebilmesi önemlidir.** Aksi durum, sistemin otoriterlik eğilimi göstereceği eleştirisini beraberinde getirecektir.

Sözün özü, mevcut durumda, temsilde adaletin yanında, yönetimde istikrar ilkesinin gözetilmesine gerek kalmamıştır. Artık yalnızca temsilde adalet ilkesi gözetilmek zorundadır. Bu durumda, seçim barajının varlığı, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine anti demokratik bir hüviyet kazandırmaktadır.

SONUÇ :

*Yasama organı ile yürütme organı tamamen ayrılmış olduğundan ve yasama organının yönetimde istikrara dair kayda değer bir misyonu kalmadığından, Anayasa'nın benimsediği temsilde adalet ilkesinin hakkıyla uygulanması gerekmektedir. Bu doğrultuda, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33. maddesindeki, yapılan Genel Seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde geçerli oyların %10' unu geçmeyen partilerin milletvekili çıkaramayacağına yönelik **12 Eylül 1980 askeri darbesinin kalıntısı olan bu düzenlemenin kaldırılması** ve bunun yerine herhangi bir seçim barajı anlamına gelecek ifade kullanılmaması demokrasinin gereğidir.*

MİLLİ BAKIYE VE TERCİHLİ OY SİSTEMİ

Türkiye'de en son 1965 seçimlerinde uygulanan milli bakiye sistemi, halkın iradesinin neredeyse tamamının Türkiye Büyük Millet Meclisine yansımısını hedeflemektedir. Buna göre, her bir seçim çevresi için, siyasi partilerin aldığı bütün artık oylar toplanmakta ve açıkta kalan milletvekili sayısına bölünerek milli seçim kotası bulunmaktadır. Bu yolla partilerin elindeki toplam artık oy milli seçim kotasına bölünmekte ve orantılı olarak milletvekillerine dağıtılmaktadır. Bu yolla, **dar ya da daraltılmış bölge sistemleriyle oluşturulmuş ya-pay seçim barajlarının da önüne geçilecek**, en az oy alan partiler dahi TBMM' de temsil edilebileceklerdir.

Bu sistemle birlikte, oyu az olan partiler herhangi bir ittifaka dahil olmaya mecbur kalmayacak, oyları nispetinde milletvekili çıkarabilmenin güvencesiyle Türk demokrasisine daha sağlıklı hizmet edebileceklerdir.

Tercihli oy kullanma konusunda ise mevcut durumda, siyasi partiler milletvekili aday listelerini kendi belirledikleri şekliyle Yüksek Seçim Kurulu'na sunmaktadır. Milletvekilleri, partilerin aldıkları oya göre, parti genel merkezlerinin önceden belirledikleri sıraya göre seçilmektedir. Ancak bir siyasi partiye oy veren vatandaş, seçilemeyecek sırada olan bir adayı tercih etmek hakkını kullanamamaktadır.

Siyasi partilerdeki, **Genel Başkan ve Genel Merkez egemenliğinin önüne geçmek**, ön seçimdeki delege ağalığını ve önseçim hesaplarını kaldırmak için:

- Siyasi partiler her seçim bölgesindeki Milletvekili sayısının **iki katı kadar** aday göstermelidir.
- Seçim pusulasında bu adaylar Soyadlarının harf sırasına göre yer almalıdır.
- İsteyen seçmen oyunu kullanırken, o seçim çevresinin Milletvekili sayısının **bir eksiği kadar** tercihte bulunmalıdır.
- Oylar tasnif edilirken her aday aldığı tercih sayısına göre sıralamada yerini almalıdır.

Böylece, aday sıralaması seçim öncesi belli olmayacak, her aday birinci sıradaymış gibi çalışacak, seçmen de oy verdiği partinin adayının sırasını kendisi belirleyecektir. Böylece demokrasi tabana yayılacak, parti içi mücadele yozlaşmaktan kurtarılacaktır. Genel merkez egemenliği ortadan kalkacaktır. Seçilen Milletvekilleri de, kendilerini Genel Merkeze ve Genel Başkana karşı sorumluluklarının yanında kendilerini seçen seçmenlerine karşıda sorumlu hissedeceklerdir. Demokrasi daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir temele oturacak, seçimde kendisini **belirleyici bir değer olarak** görecektir. Bu sistem, ön seçim sisteminin, yozlaşmış yanlarını da bertaraf edecektir.

Dolayısıyla, tercihli oy sistemiyle, siyasi partilerin aday sıralaması önemini kaybedecektir. Oyunu partisine vermek isteyen vatandaş, milletvekili sıralamasında kendi tercihini kendi yapabilecek, öncelikle seçilmesini istediği milletvekili adayının yanına çarpı (X) işareti koymak suretiyle Parlamento dizaynını Genel Merkez mahfillerinden alarak kendi iradesine

geçirecektir. Bu düzenleme halkın temsili demokrasiye daha etkin katılımını sağlayacaktır.

SONUÇ :

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'a yapılacak eklemelerle; Milli Bakiye sisteminin ve bunun yanında Tercihli Oy sisteminin getirilmesi sağlanabilecektir. Böylece halk seçimlere daha aktif bir şekilde katılabilecek, verilen oyların neredeyse tamamının temsili sağlanabilecektir.

FİKTİF SİYASİ PARTİLER

08.06.2020 tarihi itibarıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın web sitesinden (<https://www.yargitaycb.gov.tr>) alınan bilgiye göre, açık bulunan siyasi partilerin sayısı toplamda **88**'dir. Ancak seçime girme yeterliliğinde olan siyasi partilerin sayısı 01.01.2020 tarihi itibarıyla Yüksek Seçim Kurulu'nun ilan ettiği kadarıyla **15**'dir.

Özellikle seçimlere giren tüm siyasi partilere yapılması gereken siyasi yardımlar ve seçim barajları mevzu bahis olduğunda, siyasi partilerin sayısının çokluğundan bahisle karşıt görüşler ileri sürülmektedir. Hâlbuki kayıtlı olarak görünen **birçok parti gerçekte yoktur.**

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın açıkladığı rakama göre aktif siyasi parti sayısı 88 iken, bu rakam gerçekte çok daha azdır. Bu durum, Türk halkını yanıltmakta ve sanki çok

fazla siyasi parti varmış ve seçim barajının düşürülmesi kaosa sebebiyet verecekmiş gibi bir görüntü yaratılmaktadır. Hâlbuki bu siyasi partilerin bir kısmı “**fiktif**” olarak adlandırılabilir ve gerçekte siyasi varlığını sürdüremeyen partilerdir. Örneğin bu siyasi partilerin bir kısmının aktif üye sayısı (0) sıfır'dır. Uzun süredir **Genel Başkanı olmayan partiler** dahi mevcuttur.

Fiktif partilerin varlığının, toplum üzerinde manipülatif etki yaratmasının önüne geçilmesi gerekmektedir.

SONUÇ :

Özellikle seçim barajı ve hazine yardımları konusunda toplumun manipüle edilmemesi için, fiktif partilerin gerçekte olmadığına tespiti önem arz etmektedir. Bu doğrultuda;

*Kuruluşundan itibaren 3 yıl geçmesine rağmen büyük kongresini gerçekleştirilmeyen veya **3 defa üst üste milletvekili genel seçimlerine katılmayan** siyasi partilerin kayıttan düşürülmesinin tespiti hususunda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na Anayasa Mahkemesi'ne dava açma görevi verilmesi, bu hususun 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda ya da uygun görülecek başka bir mevzuat içerisinde düzenlenmesi uygun olacaktır.*

SEÇİMLERDE PROPAGANDA FAALİYETLERİ

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, oy verme gününden önceki yedinci günü ile oy verme gününden önceki gün arasında radyo ve

televizyonlarda seçime katılacak partilerin yapacakları propagandanın şeklini düzenlemiştir. Buna göre, siyasi partiler; TRT' de seçim propagandası yapabileceklerdir (*Madde:52*).

Partilerin, devlet kanalında kendilerini ifade edebilmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu yasa hükmü, 70' li yıllara kadar giden bir geçmişi haizdir. Anlaşılabilir ki, bu yasanın düzenlendiği tarih itibariyle tek ve en güçlü kanal devletin kanalı olan TRT'dir. Siyasi partilere demokratik ifade fırsatı verilmek istenmiş ve neredeyse herkesin doğrudan erişimi olan, izlenme oranı çok yüksek TRT' de kendilerini ifade hakkı tanınması öngörülmüştür.

Aradan geçen 40 sene içinde, basın ve yayın şekli değişmiş, özel kanallar ortaya çıkmış; halen en güçlü haberleşme aracı televizyon olsa da, televizyonun etkileşim gücü 40 yıl öncesine nispeten azalmış ve alternatif kanalların çoğalmasıyla tek bir kitle iletişim aracıyla yapılan propagandanın izlenirliği düşmüştür.

Hâlbuki yasanın ruhu değişmemiştir. Yasanın ruhu, her siyasi partinin en güçlü şekilde seçim vaatlerini halka duyurmasını sağlamaktır. Devlet, bu konuda yol gösterici ve ifade özgürlüğü bağlamında **hami pozisyonunda** görev ifa edecektir.

Her ne kadar mevcut durumda özel kanallara ilişkin düzenleme varsa da, bu düzenleme TRT'nin yaptığı zorunlu yayından farklı olup, daha çok ilke belirlemeye ilişkin genel hükümleri içermektedir.

Oysa siyasi partilerin halka ulaşmasının gerekliliği devam etmektedir. Bu durumda, devletin kanallarının yanı sıra, tüm özel TV ve Radyo kanallarının da, kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde, halkın siyasi partiler hakkında bilgilenme hakkını tesis etmeleri gerekmektedir.

Ayrıca, mevcut durumda TRT' de yapılacak propaganda, seçimden önceki yedinci günden seçim arifesi arası olacak şekilde düzenlenmişken, değişen koşullar, bu 7 günlük sürede yapılan propogandanın anlamsız kalmasına yol açmıştır.

Mademki seçme ve seçilme hakkı temel haklardandır, bu hakların kullanılması için gereken yan koşulların yasalar tarafından sağlanması şarttır. Halk ancak doğru ve yeterli bilgiye sahip kitle iletişim araçlarına kolay erişebildiğinde siyasal tercihlerini sağlıklı olarak yapabilecektir.

Bunun için, TV ve Radyolarda yapılacak konuşmalar **son 7 gün ile sınırlandırılmamalıdır**. Bu konuşmaların seçim takviminin “seçimlere katılacakları kesinleşen partilerin ilânı” ile birlikte başlaması ve seçimden önceki gün itibariyle sonlanması doğru olacaktır.

Ayrıca seçime katılan bütün partiler, mevcut düzenlemenin aksine eşit konuşma süresine sahip olmalı; iktidar partisine, ana muhalefet partisine ya da grubu bulunan partilere fazladan konuşma imkânı tanınmamalıdır. Bu partiler zaten en çok konuşma imkânına sahip olan partilerdir. Adaletin sağlanması için, tüm partiler eşit sürede kendilerini ifade etmelidir.

289 sayılı Kanundaki hükümler, tek televizyon ve radyo kanalının TRT olduğu zamanlarda düzenlenmiştir. Dolayısıyla TRT'de yapılan bir yayın olabildiğince çok kişiye ulaşmaktaydı. Ancak günümüzde, özel kanalların sayısı da önemli ölçüde artmıştır. Böyle olduğu içindir ki, TRT ile birlikte tüm özel kanallara da, bu seçim konuşmalarını yayınlama görevi verilmelidir.

SONUÇ :

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun içinde, seçim takviminin açıklandığı günden, seçimlere katılacakları kesinleşen partilerin ilânı ile seçimlerin yapılmasından önceki güne kadar; TRT ile birlikte diğer özel kanalların da partilere seçim konuşması imkânı vermesine, tüm partilerin bu seçim konuşmasını eşit süre ve sayı esasına göre yapmasına, partilere seçim takviminin müsaade ettiği kadar fazla sayıda konuşma imkânı verilmesine ilişkin düzenleme yapılması uygun olacaktır.

SIYASİ PARTİLER YASASI 36. MADDE DÜZENLEMESİ

2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 36. Maddesi siyasi partilerin seçimlere katılması koşullarını düzenlemekte olup, buna göre; *“Siyasi Partilerin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında, oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olması veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması şarttır.*

Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir.” hükmüne amirdir.

Seçimlere katılabilme kriterlerine 24 Haziran 2018 seçimleri öncesinde **Yüksek Seçim Kurulu tarafından kanunsuz şekilde** bir müdahalede bulunulmuş, madde içerisinde tanımı açıkça yapılmış bulunan bir ilde teşkilatlanma kriterine “ *ilçe kongrelerini de yapmış olma*” şartını uygulayan YSK, **kendisini kanun koyucu yerine koyarak** geriye dönüşü imkânsız bir sürecin oluşmasına sebebiyet vermiştir. 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 36. Maddesinin ruhuna ve teşkilatlanma pratiğine aykırı olan bu görüşün ortadan kaldırılmasını sağlayacak yeni bir hüküm tesis edilmelidir. Bu durum düzeltilmeli, ilçe teşkilatının kurulmuş olması dışında bir gerekçe tanımı uygulamadan kaldırılmalıdır. Zira siyasi partilerin ilçe teşkilatlarının olağan ya da olağanüstü kongrelerinin ne zaman ve hangi şartlarda yapılacağı hususları Siyasi Partiler Yasasında açıkça belirlenmiştir.

Diğer taraftan aynı madde içerisinde yer alan “*..Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması şarttır.*” şeklindeki kriter, başlı başına bir **milli irade ve emek hırsızlığına** yol açmaktadır. İllerin en az yarısında teşkilat kurup, bu illerin de üçte bir ilçelerinde teşkilatlanma çalışması yaparak seçimlere katılma yeterliliğini elde eden siyasi partilerin süreç boyunca ortaya koydukları maddi-manevi emeğin, kendisinin seçimlerde beyan ettiği siyasi fikir ve vaatlerine itibar ederek milletvekili seçip parlamentoya gönderen seçmenin iradesini

seçimlere kısa bir süre kala başka bir parti kurarak ya da daha önce kurulmuş bir kenarda bekletilen fiktif bir partiye katılmak suretiyle emek ve irade hırsızlığına yol açan bu uygulamanın yerine, **her ne sebeple olursa olsun partisinden istifa ederek ayrılan bir Milletvekili'nin en az 1 yıl Bağımsız olarak** TBMM'de siyasi faaliyetlerini sürdürmesi daha uygun olacaktır.

Bu durumda, **2002 yılında Demokratik Sol Parti olarak bizim de bizzat yaşadığımız** iç ve dış güç odaklarının siyasi partiler üzerindeki operasyonlarının ve müdahalelerinin önüne geçilmiş olunacaktır.

7062 SAYILI YSK KANUNUNDA DÜZENLEME

Yüksel Seçim Kurulu, yapısı itibarıyla, yargıçların ağırlıklı olduğu bir organizasyondur. Ancak bu Kurul'un bir "Mahkeme" olup olmadığı uzun süredir tartışılmaktadır. Gerçekte ve uygulamaya bakılırsa, **Yüksek Seçim Kurulu, üyeleri Hakimlerden oluşan bir idari mekanizmadır. Aldığı kararlar yargısal değil, idari kararlardır.**

Ancak idari kararların mümkün olduğu kadar hükümet teşkilatından bağımsız olarak alınabilmesi için, üyeleri Yargıçlardan teşekkül ettirilmiştir. Yüksek Seçim Kurulu'nun idari bir kurum olmasının söylenmesi, onun önemini azaltmaz. Yüksek Seçim Kurulu, bir Mahkeme niteliğini de haiz olsa ya da idari makam niteliğini de haiz olsa, **onun değeri ancak adil uygulamalarıyla artar.**

Üyeleri Yargıçlardan oluşan her kurul, yargı mercii değildir. Örneğin illerdeki Adalet Komisyonu Başkanlıkları da böyledir. Üyeleri, Yargıç teminatına haiz kişilerden oluşan bu Kurulların kararları idari yargı denetimine tabidir. **Yüksek Seçim Kurulu'nun kararlarının da idari yargı denetimine tabi olması şarttır.** Kontrolsüz bırakılan bir gücün yozlaşacağı muhakkak olduğuna göre, herhangi bir bürokratin eline de, gerektiğinde **siyasi iradeyi dahi bertaraf edebilecek** kadar büyük bir yetki verilmiş olması düşünülemez. Tüm idari kararların yargı denetimine açılması gerekir.

Siyasi partilerin seçime girmek yeterliliğinden tutun, seçimlerin adil bir şekilde yapılmasına dair tüm uygulama YSK'ya ve Seçim Kurullarına aittir.

Seçim Kurullarının vermediği siyasi partilere dair kararlar ise Asliye Hukuk Mahkemeleri tarafından verilmektedir. Yani Seçim Kurulları, yargının yetki alanı içinde istisnai bir idari merci gibi görev almaktadır. Bu nedendir ki, itirazlar, Danıştay'a değil, Yargıtay'a yapılmalıdır. Yüksek Seçim Kurulu'nun ilk derece makamı olarak verdiği tüm kararların itirazı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na yapılabilmelidir.

Tekrarla, itiraz müessesesinin olmaması, YSK'nın kötü niyetli kişilerin eline geçmesi halinde, **iktidarda olan partiyi bile seçimlere sokmamaya kadar varan** vahim sonuçların doğabileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

15 Temmuz darbe girişiminde emri başkasından alan devlet görevlilerinin neler yapabildiği dikkate alınırsa, bu ih-

timalin de değerlendirilmesi ve kişilere değil, kurumlara ve sisteme gvenilmesinin ne kadar önemli olduğu görülebilecektir. Yargı denetimi, Türkiye'yi batı demokrasisine de yaklaştıracaktır. Öyle bir sistem yaratılmalıdır ki, kötü uygulayıcılar bile bu sistemi hakkaniyetten uzaklaştırmaya cüret edememelidirler.

SIYASİ PARTİLERİN TEŞKİLAT SİCİLLERİ

Mevcut durumda, siyasi partilerin sicil ve kayıtları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tutulmaktadır. Ancak seçimlere dair kararlar ise YSK tarafından verilmektedir. Örneğin bir siyasi partinin teşkilatlanma sayısı, seçime girme hakkını etkilemektedir. Teşkilat verileri Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde olmasına karşın seçime girme yeterliliği hakkını **yorumlamak yetkisi** YSK tarafından kullanılmaktadır. Mevcut hal, Türkiye'nin Anayasal kurumları arasında kan uyuşmazlığı yaratmaktadır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın seçime girebileceği şeklinde yazı verdiği siyasi partilerin, YSK kararıyla seçime girmesi engellenebilmektedir.

Bundan başka, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın taşrada Siyasi Partiler Teşkilatı yoktur. Buna karşın her ilçede bir Seçim Kurulu vardır. Hem kurumsal kolaylık hem de kurumlar arasındaki fikir ayrılıklarının siyasi partileri ve dolayısıyla milli iradeyi daha fazla mağdur etmesinin önüne geçmek için, siyasi parti verilerinin de YSK nezdinde tutulmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır.

YSK'DA SİYASİ PARTİLERİN TEMSİLİ

Yüksek Seçim Kurulu idari bir organdır. İdari organın üyelerinin yargıç kökenli olması bir kazançtır. Ancak bu organın kararları siyasi partiler hakkında verilmektedir. İdari organın adil karar verebilmesi ve konuya daha da uzman katkısı olabilmesi için, **seçime katılan tüm siyasi partilerin bu kurula üye vermesi şarttır.** Çoğunlukçu değil çoğulcu bir sistemin sağlanması için, seçimlere katılma yeterliliğini haiz tüm partilerin birer temsilcisinin de YSK üyesi olduğu bir düzenleme yapılmalıdır. YSK'nın kararları Yargıtay Hukuk Genel Kurulu denetimine açıldığı takdirde, idari kararların hukuka uygunluk denetimi de zaten en üst düzeyde yapılabilmiş olacaktır.

298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun "*Siyasi Parti Temsilcileri*" başlıklı 17. Maddesinin birinci fıkrası içeriğinde tanımlanan şekliyle; *"..ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partiler, o siyasi partinin genel başkanları tarafından yazılı olarak yetki verilmiş olması şartıyla Yüksek Seçim Kurulunda da bir asıl bir yedek temsilci bulundurabilir."* demektedir.

Bu hüküm **başlı başına bir hakkaniyetsizliğin** göstergesidir. Zira ülkede yapılan seçimler Yüksek Seçim Kurulu denetiminde gerçekleştirilmektedir. Seçimlere katılma yeterliliğinde olan tüm partiler, yetkili organlarının kararları tahtında bu seçimlerde yer almakta ve tüm prosedüre muhatap olarak seçim takviminde tanımlanan kuralları deruhte etmektedirler. Bu kapsamda parlamentoda grubu bulunmayan partilerin, seçim sürecinde alınması gerekli kararlarla ilgili olarak,

seçim çalışmalarını yürüten kurul içerisinde kendileri hakkında **başka parti temsilcilerinin inayetine mahkûm** bırakılmaları demokratik bir uygulama değildir.

298 sayılı yasanın 17. Maddesindeki “..Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partiler ..” yerine bu hüküm “**Seçimlere katılma yeterliliğinde oldukları ilan edilen partiler..**” olarak değiştirilmelidir.

DİĞER ÖNERİLER

1- Parti kurullarının toplantılarının dijital platformlardan da yapılabileceği konusunda da düzenleme yapılması, bunun şekil ve şartlarının belirlenmesi teknolojinin bugün sağladığı olanakların değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu gibi düzenlemelerin sonuç itibarıyla emek ve zaman tasarrufu yaratacağı ve ülke ekonomisine olumlu katkılarının olacağı açıktır.

2- Teşkilat kuruluşu aşamalarında, Milletvekilliğine ve Yerel Yönetimlere herhangi bir seçim esnasında, adayların başvurusu için **talep edilen evrak fazlalığı**, siyasi partiler ve adaylar üzerinde gereksiz bir yük oluşturmaktadır. Öyle ki, adaylar çoğu zaman evrak temin etmekte zorlanmakta, bazen taşrada evrakı inceleyen kişinin yanlış incelemesi nedeniyle evrak kabul edilmemektedir. Bunun bir standarda bağlanması ve adayların kolaylıkla bu demokratik haklarının sağlanması elzemdir. Bu doğrultuda, adaylık sırasında fiziki evrak talep edilmemelidir. Tüm kontroller, e-devlet çerçevesindeki sistemden (*MERNİS-UYAP koordinasyonu*) yapılabilmelidir. Şu

andaki alt yapıda; Nüfus bilgileri, İkametgâh, Adli Sicil Kaydı, Öğrenim durumu, Askerlik belgesi gibi bilgilerin elektronik sistemden öğrenilmesi maliyetsiz, **gerçek ve daha hızlı** olacaktır.

3- Partilerin teşkilatlanmaları konusunda da çağın gerekleri çerçevesinde tespitler ortaya konulmalı, dijital alt yapıların kullanılarak teşkilatlanma çalışmalarını mümkün kılacak köklü değişiklikler hayata geçirilmelidir.

4- Ayrıca 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun, iller toplamının en az yarısında tam aday göstermeyen siyasi partilerin durumu başlığı altındaki Madde 13/1 ve 2'de ifade edilen, *"Herhangi bir sebeple iller toplamının en az yarısında 12. Maddede öngörülen sayı kadar aday göstermemiş olan veya bu illerin seçim çevrelerinin herhangi birinde 12. Maddede öngörülen sayıdan eksik aday göstermiş olan siyasi partilerin Genel Merkezlerindeki yetkili organlarına Yüksek Seçim Kurulu tarafından eksikliklerin derhal tamamlanması lüzumu bildirilir. İlgili parti teşkilatı bu tebliğden itibaren iki gün içinde eksik kalan adaylıkları doldurur, aksi takdirde o siyasi parti bütün seçim çevrelerinde seçime katılım hakkını kaybeder."* hükmü kaldırılmalıdır. Çünkü bu madde, partileri **"dolgu aday"** göstermeye zorlamaktadır. Bu zorlama hüküm sonucunda **siyasette kalite düşmektedir**. Her parti istediği seçim çevresinde istediği kadar adayla seçime girebilmelidir.

5- Siyasi parti kayıtlarının halen defterlerde tutulması çağın gerisinde kalmış bir uygulamadır. Siyasi parti kayıtları, çağın koşullarına uygun olarak dijital ortama aktarılmalı, tüm

denetimler öncelikli olarak dijital ortam üzerinden yapılmalıdır. Tali olarak gerek duyuluyor ise, kâğıt evrak üzerinden kayıt alınmasına da devam edilmelidir.

6- Siyasi parti üyeliği, vatandaşın seçme ve seçilme hakkının gereğidir. Dolayısıyla üyelikte gereken prosedürler olabildiğince az olmalıdır. Üyelik esnasında kişiden herhangi bir evrak talep edilmemelidir. Başvuru belgesi dışındaki tüm bilgiler (*nüfus kayıt bilgileri, askerlik durumu, adli sicil kaydı ika-metgâh vs.*) MERNİS-UYAP sistemleri üzerinden sağlanmalıdır. Hatta parti üyeliği başvuru formlarının e-devlet üzerinden doldurulmasına imkân verilmelidir.

7- Üyelik'in kolaylaşması ne kadar önemliyse, üyelerin de üyelik yükümlerini yerine getirmesi bir o kadar önemlidir. Üyelere yüklenecek yükümler yasayla belirlenmeli ve elektronik ortamda yapılan denetlemeyle, üyelik yükümünü yerine getirmeyenlerin üyeliği res'en askıya alınabilmelidir. Örneğin yıllık aidat vs. takibi bu şekilde yapılmalı ve yükümünü yerine getirmeyen üyeye müeyyide uygulanmalıdır. Üyelik aidatı, YSK üzerinden açılacak bir banka hesabına ödenmelidir. Buraya yapılacak ödemeler, otomatik olarak partinin üyelik aidatı hesabına aktarılmalıdır. Parti üyeliği yasal yükümlülüğünü yerine getirmeyenlerin, partide seçme ve seçilme gibi haklarını kullanmaları mümkün olmamalıdır.

DİĞER MADDİ HATA DÜZELTMELERİ

2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın bazı maddelerindeki çelişkiler de giderilmelidir.

Madde:16 – 1.fıkra'da: “Büyük kongrece seçilecek merkez organlarının her birinin üye sayısı **15'ten az olamaz.**” denilmektedir. Oysa; Madde:17'de “Siyasi partinin Merkez Disiplin Kurulu, bu kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulur. Bu kurulun sayısı **7'den az olamaz.**” hükmüne amirdir.

Bu durum bir çelişkidir. Zira siyasi partilerin Merkez Disiplin Kurulu Üyeleri tıpkı Merkez Karar ve Yönetim Kurullarında olduğu gibi (MKYK, PM, GİK vb.) **Büyük Kongrede** seçilmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

16 Nisan 2017 tarihinde değiştirilen Anayasa hükümleri çerçevesinde yeni anayasaya yönelik diğer yasalarda yapılması zorunlu olan değişiklikler ve münhasıran Siyasi Partiler Yasası ile Seçim Yasalarında yapılacak düzenlemeler, vatandaşların seçimlerde daha aktif, daha katılımcı olmalarını, siyasi partilerin de daha özgür ortamlarda halka ulaşabilmelerini, eşit şartlarda siyasi mücadele yapabilmelerini sağlayacak şekilde olmalıdır. Demokrasinin evrensel kuralı budur.

Aksi arayışlar, her düzeyde yöneticinin sıklıkla dile getirdiği toplumsal barış, kardeşlik ve eşitlik söylemlerinin boşlukta kalmasına sebep olacaktır. Bu da siyaset kurumunun ve toplumun bu kuruma yeteri kadar zayıflamış olan inancının daha da azalmasına, giderek yok olmasına sebebiyet verecektir. Böyle bir gelişmenin de ülkede **demokrasi dışı arayışları**

ve çatışma ortamını besleyebileceği gerçeğini gözden uzak tutmamak gerekmektedir.

Yapılacak yasal düzenlemelerde, bugün ve sonrasında yapılacak seçimlerin, hangi gerekçe ile ilân edilmiş olursa olsun, hiçbir şekilde Olağanüstü Hal (*OHAL*) ortamında yapılamayacağı konusu yasal güvence altına alınmalıdır.

Seçimlerde “Sandık Güvenliği” konusu kadar **Siyasi Partilerin Seçimlere Katılma Güvenliğinin** sağlanması hususunu bir kez daha önemle dikkate sunmak isteriz.

Son günlerde dillendirilen, ancak henüz resmi bir görüş olarak ileri sürülmemiş olsa da (*ateş olmayan yerden duman çıkmaz düşüncesiyle*) seçimlerde yapılacak partiler arası ittifaklara, son genel seçimlerde % 5 ve üzeri oy alma şartı getirileceğine dair söylentilerin sadece söylenti düzeyinde kalmasına inanmak isteriz. Aksi halde en başta evrensel insan haklarına aykırı olacak böyle bir girişimin karşısında demokratik siyasi yaşam, zaten etkisi altında bulunduğu oligarşik yapıyı da aratacak biçimde tam anlamıyla bir faşizme evrilecektir!

Demokratik Sol Parti olarak, gündeme taşınan tartışmalar çerçevesinde öncelikli gördüğümüz konu başlıklarındaki hususlarda hazırladığımız önerileri paylaşmaktan onur duyuyor, ülkemize, milletimize ve siyaset kurumuna yararlı olması dileği ile saygılarımızı sunarız.

Önder **AKSAKAL**
Genel Başkan